

Bruxelles, 5 decembrie 2023
(OR. en)

16112/23

CORDROGUE 119
SAN 710

REZULTATUL LUCRĂRILOR

Sursă:	Secretariatul General al Consiliului
Data:	4 decembrie 2023
Destinatar:	Delegațiile
Nr. doc. ant.:	15547/23 + ADD 1
Subiect:	Concluziile Consiliului privind persoanele cu tulburări legate de consumul de droguri care se manifestă concomitent cu alte tulburări psihice

În anexă, se pun la dispoziția delegațiilor Concluziile Consiliului privind persoanele cu tulburări legate de consumul de droguri care se manifestă concomitent cu alte tulburări psihice, astfel cum au fost aprobate de Consiliu (Justiție și Afaceri Interne) în cadrul celei de a 3992-a reuniuni a sale din 4 decembrie 2023.

Concluziile Consiliului privind persoanele cu tulburări legate de consumul de droguri care se manifestă concomitent cu alte tulburări psihice

Consiliul Uniunii Europene

AMINTIND CĂ:

Constituția Organizației Mondiale a Sănătății (OMS) definește sănătatea ca fiind o stare de bine deplină din punct de vedere fizic, mental și social și nu doar absența bolii sau a infirmității și subliniază faptul că a se bucura de cel mai înalt standard realizabil de sănătate este unul dintre drepturile fundamentale ale fiecărei ființe umane¹.

Obiectivul de dezvoltare durabilă 3 promovează accesul egal și nediscriminatoriu la servicii de asistență medicală de calitate pentru toți, ca parte a acoperirii universale cu servicii de sănătate².

În conformitate cu Carta drepturilor fundamentale a UE, orice persoană are dreptul de acces la asistență medicală preventivă și dreptul de a beneficia de tratament medical în condițiile stabilite de legislațiile și practicile naționale. În definirea și punerea în aplicare a tuturor politicilor și acțiunilor Uniunii se asigură un nivel ridicat de protecție a sănătății umane.

Strategia UE în materie de droguri 2021-2025³ și Planul de acțiune al UE în materie de droguri 2021-2025⁴ urmăresc să protejeze și să crească bunăstarea societății și a individului, să protejeze și să promoveze sănătatea publică, să ofere un nivel ridicat de securitate și de bunăstare pentru publicul larg, să îmbunătățească nivelul de cunoștințe în materie de sănătate și să identifice punerea în aplicare a unor modele adecvate de tratament și de îngrijire pentru grupurile cu nevoi speciale ca fiind un domeniu prioritar strategic.

¹ [Constitution of the World Health Organization \(Constituția Organizației Mondiale a Sănătății\) \(who.int\)](https://www.who.int/constitution).

² Obiectivele de dezvoltare durabilă ale ONU. Obiectivul 3: Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/health/>.

³ Strategia UE în materie de droguri 2021-2025: JO C 102I, 24.3.2021, p. 1.

⁴ Planul de acțiune al UE în materie de droguri 2021-2025: JO C 272, 8.7.2021, p. 2.

*Comunicarea Comisiei privind o abordare cuprinzătoare cu privire la sănătatea mintală*⁵, publicată la 7 iunie 2023, recunoaște că este necesar să fie abordate nevoile speciale de îngrijire ale persoanelor cu comorbidități pentru a facilita accesul la tratamente eficiente, în special pentru persoanele cu tulburări legate de consumul de droguri, în conformitate cu Strategia UE în materie de droguri 2021-2025 și cu planul de acțiune conex. De asemenea, comunicarea indică trei principii directoare care ar trebui să se aplice fiecărui cetățean: (i) accesul la o prevenire adecvată și eficientă, (ii) accesul la asistență pentru îngrijirea sănătății mintale și tratament de înaltă calitate și la prețuri accesibile și (iii) reintegrarea în societate după recuperare.

Potrivit OMS⁶, UNODC⁷ și OEDT⁸, este recunoscut că persoanele care consumă droguri și care suferă de tulburări legate de consumul de droguri (TCD) au adesea și alte tulburări psihice și, prin urmare, asocierea dintre aceste două tipuri de tulburări ar trebui considerată mai degrabă standard decât excepțională. Aceste persoane, denumite și persoane cu TCD și alte tulburări psihice concomitente sau persoane cu TCD și alte comorbidități psihiatrice sau persoane cu tulburări duale, reprezintă un grup cu nevoi speciale.

⁵ Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind o abordare cuprinzătoare cu privire la sănătatea mintală, Bruxelles, 7.6.2023, COM(2023) 298 final. https://health.ec.europa.eu/publications/comprehensive-approach-mental-health_en.

⁶ WHO/UNODC *International standards for the treatment of drug use disorders* (Standardele internaționale ale OMS/UNODC pentru tratamentul tulburărilor legate de consumul de droguri): <https://www.who.int/publications/i/item/international-standards-for-the-treatment-of-drug-use-disorders>.

⁷ *CND Conference Room paper "Comorbidities in drug use disorders"* (Documentul de reuniune al CND „Comorbidități în tulburările legate de consumul de droguri”) (2022): https://www.unodc.org/documents/drug-prevention-and-treatment/UNODC_Comorbidities_in_drug_use_disorders.pdf.

⁸ EMCDDA, *Comorbidity of substance use and mental disorders in Europe* (OEDT, Comorbiditatea consumului de substanțe și a tulburărilor mintale în Europa): [Comorbidity of substance use and mental disorders in Europe | www.emcdda.europa.eu](http://www.emcdda.europa.eu).

TCD și alte tulburări psihice concomitente sunt asociate cu o gamă largă de consecințe negative: în comparație cu persoanele care suferă de o singură tulburare, persoanele cu tulburări duale dezvoltă o psihopatologie mai severă și prezintă rate mai ridicate de internări de urgență și de spitalizări în instituții psihiatrice, un risc mai mare de recidivă a consumului de droguri, un nivel mai scăzut de complianță terapeutică și rezultate mai slabe ale tratamentelor, o probabilitate crescută de sinucidere, de supradoză și de deces prematur. În plus, pacienții cu tulburări duale sunt mai susceptibili de a adopta comportamente cu risc ridicat din punctul de vedere al dezvoltării unei infecții, de exemplu cu HIV sau cu virusul hepatitei C. De asemenea, sunt mai susceptibili de a suferi consecințe pe plan social, cum ar fi șomajul, sărăcia și lipsa de adăpost, în comparație cu persoanele care au doar TCD sau doar o altă tulburare mintală⁸⁹¹⁰.

Tulburările duale reprezintă o povară considerabilă pentru sistemele de sănătate și sociale, iar OMS și UNODC subliniază importanța depistării și tratării tulburărilor mintale comorbide la persoanele cu TCD. Ambele organizații recomandă ca sistemele naționale de sănătate să elaboreze o strategie coordonată, precum și intervenții la diferite niveluri în cadrul sistemului, pentru a răspunde nevoilor nesatisfăcute ale persoanelor afectate de tulburări duale⁸⁹.

RECUNOSCÂND că:

În statele membre ale UE prevalează tulburările duale, deși datele disponibile privind incidența lor sunt încă limitate și eterogene. Acolo unde există studii, acestea indică faptul că ratele depind de o mare varietate de factori, printre care: eșantionul studiat (de exemplu, populația generală, pacienții din spitalele generale, din serviciile de sănătate mintală sau din serviciile de asistență în cazul consumului de droguri, persoanele din penitenciare, populația fără adăpost); factorii individuali și sociali, tipul de substanță consumată și modelele de consum (de exemplu, frecvența, calea de administrare etc.); accesibilitatea serviciilor de sănătate sau sociale cu profesioniști instruiți în domeniu (asistență medicală primară, îngrijiri de sănătate mintală sau asistență în cazul consumului de droguri). În majoritatea cazurilor, colectarea datelor privind tulburările duale în scopul monitorizării este limitată sau lipsește, iar metodele/instrumentele de măsurare diferă de la o țară la alta și de la un cadru la altul. Impactul stigmatizării și al potențialei discriminări în ceea ce privește sănătatea mintală și în special în legătură cu consumul de droguri este un aspect care merită adus în centrul atenției⁹¹⁰¹¹.

Este necesar să se dezvolte, să se asigure și să se aplice măsuri de prevenire și intervenții bazate pe dovezi, care să fie eficace în cazul tulburărilor duale. Aceste intervenții trebuie să fie integrate, multidisciplinare, cuprinzătoare și nediscriminatorii. Există însă în continuare dificultăți de transpunere a recomandărilor din lucrările de cercetare disponibile într-o abordare terapeutică integrată a tulburărilor duale, precum și de garantare a faptului că tratamentele și alte intervenții eficace sunt accesibile.

⁹ 2023 EMCDDA *Women and drugs: health and social responses* (OEDT 2023, Femeile și drogurile: răspunsuri în domeniul sănătății și în domeniul social). https://www.emcdda.europa.eu/publications/mini-guides/women-and-drugs-health-and-social-responses_en.

¹⁰ 2023 EMCDDA *Older people and drugs: health and social responses* (OEDT 2023, Vârstnicii și drogurile: răspunsuri în domeniul sănătății și în domeniul social). https://www.emcdda.europa.eu/publications/mini-guides/older-people-and-drugs-health-and-social-responses_en.

¹¹ 2023 EMCDDA *Homelessness and drugs: health and social responses* (OEDT 2023, Lipsa de adăpost și drogurile: răspunsuri în domeniul sănătății și în domeniul social). https://www.emcdda.europa.eu/publications/mini-guides/homelessness-and-drugs-health-and-social-responses_en.

În majoritatea statelor membre ale UE, asistența în cazul tulburărilor duale este împărțită între două rețele de asistență, și anume rețeaua de îngrijire a sănătății mintale și rețeaua de tratament pentru consumul de droguri. Acest lucru poate crea dificultăți în a asigura accesibilitatea și eficacitatea tratamentului, creându-se provocări specifice (problema „deschiderii unei uși greșite”). Pentru a evita ca pacienții cu tulburări duale să aibă acces limitat sau inexistent la serviciile de tratament adecvate, ar trebui depuse eforturi bine direcționate pentru a identifica atât aceste tulburări, cât și abordările care să asigure o coordonare/integrare strânsă între diferitele servicii.

Este necesar ca, în cadrul răspunsurilor din domeniul sănătății și din domeniul social, inclusiv din cel al prevenirii, al tratamentului, al reducerii efectelor negative și al reintegrării, să se conștientizeze nevoile speciale de îngrijire ale persoanelor care suferă simultan de TCD și de alte tulburări (sau afecțiuni) psihice.

În plus, este necesară implicarea tuturor părților interesate relevante, inclusiv a factorilor de decizie, a profesioniștilor din domeniul sănătății și din domeniul social⁸, a mediului academic, a societății civile și a persoanelor care au trecut prin același tip de experiență, pentru a avansa către un sistem care să ofere persoanelor care suferă simultan de TCD și de alte tulburări psihice servicii accesibile, abordabile ca preț și bazate pe dovezi. Este necesară, de asemenea, cooperarea dintre statele membre și cooperarea cu Comisia prin intermediul schimbului de experiență și de bune practici. Vor trebui elaborați indicatori pentru a monitoriza progresele înregistrate în acest domeniu, inclusiv în ceea ce privește situația epidemiologică și intervențiile oferite ca răspuns.

Este necesar să se îmbunătățească și să se dezvolte în continuare eforturi orientate către persoanele cu tulburări duale aflate atât în situații speciale și vulnerabile, cum ar fi copiii, tinerii și vârstnicii, persoanele fără adăpost, persoanele provenite dintr-un context de migrație sau aparținând unei minorități etnice, persoanele LGBTI¹², persoanele cu dizabilități, cât și în contexte specifice, de exemplu persoanele aflate în penitenciare, în îngrijire obligatorie sau persoanele implicate în proceduri judiciare. Perspectiva egalității de gen și principiul de a nu lăsa pe nimeni în urmă, în conformitate cu obiectivele de dezvoltare durabilă ale ONU, au o importanță fundamentală în abordarea inegalităților din domeniul sănătății mintale și al TCD. În general, stigmatizarea și riscul de discriminare trebuie contracarate și trebuie identificate posibile activități de prevenire.

¹² A se vedea Strategia Comisiei privind egalitatea pentru persoanele LGBTIQ 2020-2025 [COM (2020) 698 final].

RECUNOSCÂND că:

Stabilirea unor strategii în domeniul îngrijirii, inclusiv depistarea timpurie, diagnosticarea corectă, îngrijirea coordonată, tratamentul bazat pe dovezi, formarea profesioniștilor din domeniul sănătății și al asistenței sociale și, dacă este necesar, din alte domenii, precum și finanțarea adecvată pentru nevoile acestor pacienți, reprezintă una dintre cele mai mari provocări pentru factorii de decizie și pentru practicieni, în prezent și în următorii ani.

Este de competența statelor membre ale UE să elaboreze și să adopte măsuri de politică în materie de droguri, însă REAMINTIND că, în temeiul articolului 168 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Uniunea Europeană completează acțiunile statelor membre de reducere a efectelor nocive ale drogurilor asupra sănătății, inclusiv măsurile de informare și de prevenire.

Deși gestionarea îngrijirii sănătății mintale ține de competența exclusivă a statelor membre ale UE, UE joacă un rol esențial în colaborarea cu alte instituții, cum ar fi Organizația Mondială a Sănătății, Biroul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate, Observatorul European pentru Droguri și Toxicomanie, mediul academic și organizațiile societății civile, oferind consiliere, facilitând diseminarea bunelor practici și sprijinind sistemele de informare standardizate. Acest lucru se aplică și în cazul măsurilor juridice și al programelor de formare pentru personalul medical în domeniul tulburărilor psihice și al tulburărilor legate de consumul de substanțe.

INVITĂ STATELE MEMBRE ALE UE ȘI COMISIA, PRECUM ȘI ALTE ORGANISME ȘI AGENȚII RELEVANTE ALE UE CA, ÎN DOMENIILE LOR DE COMPETENȚĂ RESPECTIVE ȘI LA NIVELURILE CORESPUNZĂTOARE, ÎN CONFORMITATE CU PRINCIPIUL SUBSIDIARITĂȚII:

1. SĂ CONSIDERE tulburările legate de consumul de droguri (TCD) care se manifestă concomitent cu alte tulburări psihice ca fiind o provocare importantă pentru serviciile și politicile în materie de droguri și de sănătate mintală, necesitând un răspuns multidisciplinar și cuprinzător la nevoile persoanelor care suferă de aceste tulburări;
2. SĂ INTRODUCĂ TREPTAT **intervenții la diferite niveluri ale sistemului** pentru gestionarea persoanelor cu TCD și alte tulburări psihice, printr-o abordare multidisciplinară care să implice toate părțile interesate relevante, inclusiv factorii de decizie, profesioniștii din domeniul sănătății și din domeniul social, mediul academic, societatea civilă și persoanele care au trecut prin același tip de experiență;
3. SĂ INCLUDĂ, în politicile privind **sănătatea, sănătatea mintală și drogurile**, necesitatea de a elabora răspunsuri la nevoile persoanelor cu TCD și alte tulburări psihice și de a acorda o atenție deosebită grupurilor aflate în situații vulnerabile și perspectivei egalității de gen;
4. SĂ ELABOREZE ȘI SĂ PUNĂ ÎN APLICARE **programe de prevenție, de reducere a riscurilor și a efectelor negative, de tratament, de recuperare, de integrare și de reintegrare**, precum și metode de depistare sistematică a altor comorbidități ale tulburărilor mintale, care să se bazeze pe dovezi științifice și pe cele mai bune practici.
5. SĂ ÎȘI PROPUNĂ să depună eforturi specifice în vederea dezvoltării de **intervenții personalizate**, adaptate nevoilor speciale ale persoanelor, în funcție de factorii lor individuali și sociali specifici și de comorbiditățile lor (de exemplu, tipul de tulburare psihiatrică și tipul de TCD), într-un mod nediscriminatoriu;
6. SĂ ACORDE O ATENȚIE DEOSEBITĂ **disponibilității și accesibilității** unui tratament adecvat și eficace pentru persoanele care suferă atât de TCD, cât și de alte tulburări psihice, indiferent de punctul de intrare în sistemele de sănătate și de îngrijire (inclusiv serviciile de asistență în vederea reducerii efectelor negative), în conformitate cu principiul „nicio ușă nu este greșită”, și să asigure o coordonare eficace;

7. SĂ ÎNCURAJEZE un **sprijin instituțional și financiar** suficient pentru elaborarea unor răspunsuri adecvate la nevoile persoanelor cu TCD și cu alte tulburări psihice concomitente;
8. SĂ PROMOVEZE măsuri menite **să reducă la minimum stigmatizarea și discriminarea** asociate atât cu tulburările mintale, cât și cu consumul de droguri, incluzând o perspectivă care să țină seama de dimensiunea de gen;
9. SĂ ASIGURE accesul la servicii pentru persoanele care suferă simultan de TCD și de alte tulburări psihice și care se află în **sistemul de justiție penală**, în special în penitenciare, în unități de detenție a minorilor sau în centre de corecție;
10. SĂ FURNIZEZE ȘI SĂ PUNĂ ÎN PRACTICĂ **formarea profesională**, atât inițială, cât și continuă, a profesioniștilor din domeniul sănătății și din alte domenii care lucrează cu cazuri de TCD și alte tulburări psihice concomitente;
11. SĂ SPRIJINE elaborarea unor **indicatori fiabili și comparabili** în toate țările, ca instrumente esențiale pentru monitorizarea adecvată a situației persoanelor cu TCD și alte tulburări psihice, pentru facilitarea screeningului și a diagnosticării tulburărilor duale și pentru evaluarea politicilor pe această temă;
12. SĂ CONSIDERE DREPT PRIORITARĂ ȘI SĂ SPRIJINE **cercetarea** privind diferitele aspecte ale TCD și ale altor tulburări psihice, evidențiind că este important ca definițiile și metodele/instrumentele de măsurare să fie echivalente și incluzând cercetarea privind cele mai bune practici pentru a permite profesioniștilor să le pună în aplicare în mod adecvat.
